

inhoud

- 7 **Situering**
Waar staat Limburg vandaag?...7
- 13 **Politie**
De politiehervorming...13
Limburg pionier...13
Fusiegolf...14
Politielandschap 2020...15
Samenwerken...15
Criminaliteitsfenomenen...17
Policing the future...23
Limburgse multidisciplinaire aanpak intrafamiliaal geweld...25
- 26 **Brandweer**
Algemeen...26
Van gemeente naar vrijwillige zonevorming...28
Hulpverleningszone als apart lokaal bestuur...30
- 42 **Noodplanning en crisisbeheer**
Noodplanning en crisisbeheer: een korte leidraad...43
Limburgse accenten...45
Aanslagen Zaventem en Maalbeek...46
- 47 **Slot**
- 48 **Colofon**

Een veilig Limburg, een blijvende uitdaging

Een veilig Limburg, een blijvende uitdaging

Situering

Mijn rede voor de provincieraad draagt de titel: 'Een veilig Limburg, een blijvende uitdaging'.

Sta mij echter toe vooreerst even stil te staan bij de actuele toestand van onze provincie. De sociaal - economische stand van zaken vormt immers het kader waarbinnen het veiligheidsbeleid vorm krijgt.

Waar staat Limburg vandaag?

Op zijn minst mag gezegd worden dat de sluiting van Ford, heel wat heeft losgemaakt, in onze provincie. En gelukkig in gunstige zin! De positieve trend van voor de sluiting van Ford heeft zich gelukkig versterkt verder gezet. Als straks de laatste Fordwerknemer een job gevonden heeft en de site zelf een nieuwe bestemming en invulling heeft gekregen komt Limburg in een nieuwe realiteit terecht, noem het gerust, het post-Fordtijdperk. Limburg sluit hiermee definitief een industrieel tijdperk af. Na de mijnsluitingen, de stopzetting van de

activiteiten van Philips in Hasselt en de sluiting van de Fordfabrieken in Genk bouwde onze provincie gestaag aan de vernieuwing en duurzame versterking van haar economisch weefsel. Met achtereenvolgens het Toekomstcontract (1987), het Limburgplan (1997), de Limburgovereenkomst (2005) en het SALK-plan (2012) met het SALK-uitvoeringsplan in 2013 heeft onze provincie steeds in een reconversiemodus geleefd. Met ups en downs werd in Limburg een traditie van transitie opgebouwd. De laatste paar jaren zijn dan ook de eerste echte positieve resultaten van deze geduldig opgebouwde en planmatige aanpak duidelijk zichtbaar aan het worden.

Vandaag voel je dan ook heel goed dat die economische transitie waarin de provincie zich decennia lang bevond ons in een stroomversnelling heeft gebracht.

Niemand zal ontkennen dat er momenteel een groot positivisme heerst en dat het dynamisme bij alle Limburgse actoren bijzonder groot is.

De nuchtere cijfers en de conclusies van onder meer de Toekomstindicator VOKA, de kwartaalberichten vanwege de POM, de resultaten in de VKW TOP 500, de vele nieuwe starters en de zeer positief evoluerende werkloosheidscijfers (september – 11%) met een werkloosheidsgraad die inmiddels gelijk is aan het Vlaams gemiddelde, bevestigen dit gevoel een te meer. Limburg is niet langer het zwakke broertje in Vlaanderen en is zich merkbaar aan het ontwikkelen tot een economisch sterke regio, niet langer enkel die groene regio vol natuur en bos zoals sommigen in Vlaanderen denken. Limburg verkeert ontegensprekelijk in een gunstige flow en lijkt zo wel helemaal klaar te zijn voor de toekomst.

Uiteraard zal ook Limburg niet kunnen ontsnappen aan al die problemen die wereldwijd zwaar op de beleidsagenda wegen zoals de impact van disruptieve technologieën, de voortschrijdende digitalisering en robotisering, de klimaatproblematiek met de noodzaak van klimaatadaptatie en de vluchtelingencrisis. Maar los van deze globale agenda moet – voor mij – in Limburg vooral veel energie en beleidsaandacht gaan naar diversiteit, onderwijs en mobiliteit. Meer bepaald naar de groeiende diversiteit en de dualisering van de samenleving met onder meer de niet aflatende armoedecijfers. Maar ook naar de onderwijsproblematiek van lage slaagkansen, slechte doorstroming en de moeilijke match met de arbeidsmarkt. Naar een duurzame interne en externe mobiliteit met het complex project Noord-Zuid als topprioriteit. En tot slot naar de valorisatie – ondanks de druk vanuit de Vlaamse ruit – van onze unieke ligging en de daarbij horende verdieping van de samenwerking met onze burens van Nederlands-Limburg, Noord-Brabant, Luik en Aken.

Van al deze uitdagingen is en blijft voor mij de onderwijsproblematiek het meest dwingende, net omdat deze zo wijdvertakt ingrijpt in alle segmenten van van onze samenleving en tegelijk een cruciale schakel vormt van de toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden van onze regio.

En het is simpel. Binnen het onderwijs moet voor mij de lat heel hoog gelegd: 'geen enkele jongere zou de schoolbank nog mogen verlaten zonder een gepast diploma'.

Hiervoor zijn niet alleen degelijke opleidingen nodig die leiden naar de duurzame jobs van morgen, maar ook een aangepast onderwijssysteem dat aansluit bij – en beantwoordt aan – de moderne verwachtingen en eisen van de 21ste eeuw. Scholen zullen dus zonder uitzondering zichzelf een spiegel moeten voorhouden en meer dan ooit hun kwaliteitsnormen moeten versterken zodat de uitstroom verbetert. Onze leerlingen moeten allemaal sterker staan bij het einde van hun secundaire schoolloopbaan. Zij moeten in staat zijn om de opstap naar het hoger onderwijs makkelijker te kunnen nemen, beter voorbereid te zijn op een eventuele toelatingsproef of om een perfecte aansluiting te kunnen vinden bij de vraag op de arbeidsmarkt.

Naast die inspanningen van de scholen zelf zullen wij ook onze samenleving zo moeten inrichten dat ook iedereen gelijke kansen heeft en volwaardig toegang krijgt tot al die opleidingen. Er zal dus ook meer moeten gewerkt worden aan de onderkant van het schoolsysteem. En dat betekent met zoveel woorden dat we de zogenoemde 'onderwijsproblematiek' in een ruimer maatschappelijk kader moeten durven plaatsen en meer dan ooit aandacht hebben voor die onderkant van de samenleving die anders dreigt af te scheuren. De zwaksten, de kinderen uit kansarme gezinnen maar ook de vele jongeren met een migratieachtergrond eindigen anders zonder – of met een waardeloos diploma en hebben weinig zicht op een mooie toekomst. Wij moeten kost wat kost vermijden dat we straks in een compleet gesegregeerde samenleving terechtkomen, een tweedeling vol afgunst en wantrouwen die leidt naar angst en vijandschap.

In die maatschappelijke context probeer ik als gouverneur het thema 'veiligheid', waarvoor ik bevoegd ben, een eigen plaats te geven. Alle burgers hebben recht op een veilige leefomgeving en een wereld waar men rustig kan leven, wonen en werken zonder bedreigingen van welke aard ook. Onze welvaart en ons welzijn zijn bovendien nauw verbonden met onze veiligheid.

Dit maakt dat veiligheid een prioritaire kerntaak is voor de overheid. De overheid die de taak heeft haar burgers te beschermen, een houvast te bieden en de nodige zekerheid te garanderen.

En dat is geen sinecure. De toenemende complexiteit van onze ‘open’ samenleving maakt ons niet alleen meer kwetsbaar maar vraagt ook meer en meer om een geïntegreerde veiligheidsaanpak die steunt op maximale samenwerking en waarbij, naast de overheid, iedereen in de samenleving zijn verantwoordelijkheid neemt.

Die verantwoordelijke houding vereist van elk individu een persoonlijk engagement van ‘betrokkenheid’.

Want als wij een veilige samenleving willen dan volstaan niet alleen de acties en initiatieven van de veiligheidsdiensten (preventie, controle en repressie) maar dan hebben wij ook een samenleving nodig waar mensen voor elkaar zorgen en het voor elkaar opnemen. Een samenleving waar iedereen mee is, waar ongelijkheid geen plaats heeft en men respect heeft voor elkaar en de andere. Waar dialoog de diversiteit schraagt en verrijkt en waar elkaar ontmoeten de gewoonste zaak van de wereld is. Waar de publieke ruimte gedeeld wordt, voor iedereen toegankelijk is en proper en net onderhouden wordt. Waar de privacy en de integriteit van elk individu gerespecteerd wordt.

Dit vergt zeer veel van de samenleving. Elke dag opnieuw. Maar ook van de overheid, in bijzonder van de veiligheidsdiensten.

Meer dan ooit vraagt dit van de veiligheidsdiensten dat zij een modern veiligheidsbeleid voorstaan met een grote flexibiliteit en continue aandacht voor de brede maatschappelijke context waarin men opereert: ‘dat men (de veiligheidsdiensten) steeds weet wat er speelt’.

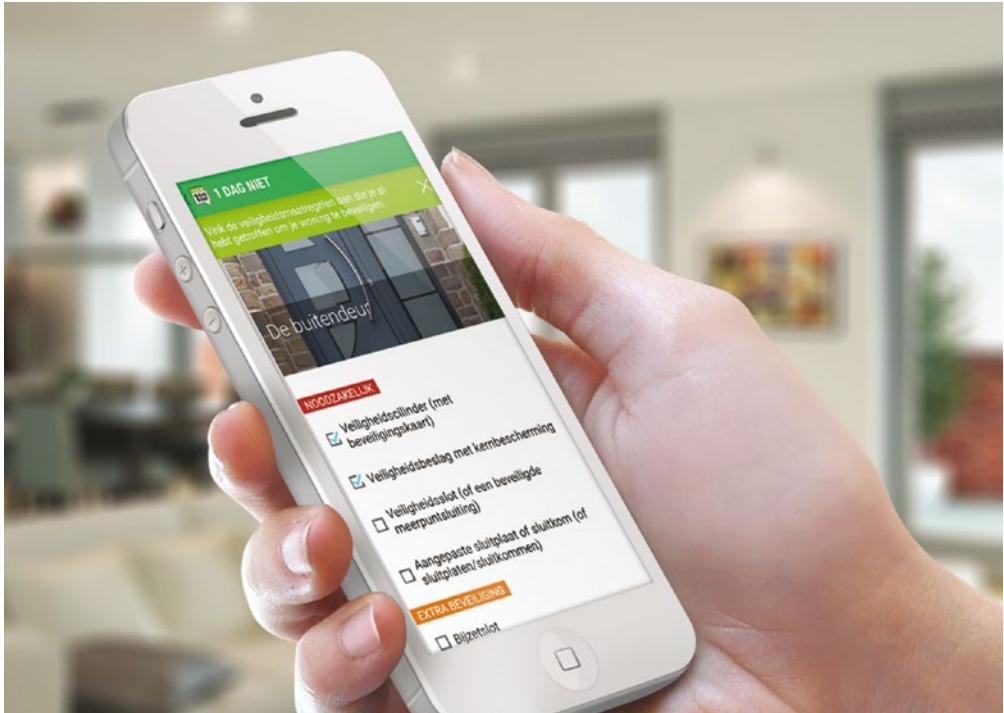
Maar evenzeer dat de overheid bereid is te investeren in samenwerking, in capaciteit, in innovatieve technieken en methodes.

Veiligheid verzekeren vraagt een hoge moraal van de samenleving en een evenwichtig patroon van waarden en normen die deze moraal ondersteunt.

In de volgende pagina’s probeer ik een beeld te geven van het huidige veiligheidslandschap in Limburg. Van politie over brandweer tot noodplanning en crisisbeheer. Naast een algemene situering – organisatie en structuur – sta ik stil bij een aantal kritische factoren en eindig ik met enkele persoonlijke aanbevelingen. Het is hierbij niet mijn bedoeling om volledig te zijn, dus verwacht geen naslagwerk vol cijfers en data. Het is eerder een persoonlijke reflectie over een thema dat mij nauw aan het hart ligt en dat tevens een belangrijke component vormt van het bevoegdheidspakket van een gouverneur.

Politie

De politiehervorming

Het zogenaamde Octopusakkoord van 1998 bevatte de blauwdruk voor de hervorming van politie en gerecht in België. De wet op de geïntegreerde politie van 7 december 1998 herleidde alle bestaande politiediensten tot één enkele politiedienst: de geïntegreerde politie. Een geïntegreerde politie gestructureerd op twee niveaus: een federaal niveau (de federale politie) en een lokaal niveau (de lokale politie) zonder dat er een onderling gezag is. In de praktijk kwam dit neer op 1 federaal politiekorps en 196 lokale korpsen. Zowel één – als meer - gemeentezones. Het Limburgs politielandschap werd hertekend tot 18 lokale politiezones.

Deze hervorming was een reuzenstap vooruit. Hier was iedereen het over eens. Maar al snel stootte men ondanks evaluaties, bijsturingen en aanpassingen op de limieten van deze hervorming. Een volwaardige basispolitiezorg leveren en op een efficiënte manier de veiligheidsbehoeften inlossen bleek omwille van maatschappelijke veranderingen, nieuwe en bijkomende taken, financiële en capaciteitsproblemen geen vanzelfsprekendheid. Zeker voor de vaak kleine politiezones. De vraag rijst of de autonome politiezones de uitdagingen die zich in een hedendaagse geglobaliseerde samenleving stellen nog steeds meester zijn. Schaalvergroting, samenwerkingsverbanden, synergiën en fusies van te kleine politiezones werden zo een thema.

Limburg pionier

Limburg vervulde meteen op dit vlak een pioniersrol. Met de publicatie in het Staatsblad van 1 juni 2011 was de fusie van de lokale politiezones Maasmechelen en Lanaken tot de nieuwe meer-gemeentepolitiezone LaMa een feit. Maasmechelen en Lanaken waren de eerste politiezones die gebruik maakten van de mogelijkheid van de wet van 30 december 2009 om spontaan samen te smelten.

Fusiegolf

In het zog van het initiatief van de gemeenten Lanaken en Maaschelen en van enkele andere afgesprongen fusiegesprekken gaf ik in juni 2013 aan professor dokter Brice De Ruyver de opdracht om een studie te maken over de schaalvergroting van de Limburgse politiezones.

Uit de studie bleek dat de burgemeesters, enkele uitzonderingen niet te na gesproken, geen vragende partij zijn voor een fusie. Zeker niet op korte termijn. Hun voorkeur gaat uit naar een gebonden, intensieve samenwerking. Op langere termijn sluiten de burgemeesters een fusie niet uit, maar dan nadat de samenwerking resultaten heeft opgeleverd. In elk geval verwachten de burgemeesters eensgezind dat de schaalvergroting de efficiëntie verhoogt, een betere dienstverlening en politiezorg oplevert en kostenbesparende effecten genereert. De korpschefs staan zeer positief ten aanzien van schaalvergroting maar zijn nogal verdeeld over de vorm. Een groep van korpschefs is uitgesproken voorstander van een geografisch verregaande fusie. Een andere groep kiest voor een gebonden en intensieve samenwerking op de domeinen waar zich opportuniteiten aandienen.

De gerechtelijke overheden, de vertegenwoordigers van de federale politie en de arrondissementscommissaris zijn ook vragende partij voor een schaalvergroting en zien tal van opportuniteiten. Ook de vakbonden staan positief ten aanzien van een schaalvergroting en leggen de nadruk op de betrokkenheid van het personeel. Een uitgangspunt dat tijdens het onderzoek steeds naar voor kwam was dat schaalvergroting altijd maatwerk moet zijn. Men moet rekening houden met heel wat elementen en factoren. Elke politiezone bevindt zich immers in een verschillende situatie.

Het rapport van deze studie 'De schaalvergroting van de Limburgse politiezones: maatwerk' concludeerde dat er nog heel wat keuzes gemaakt moeten worden, maar dat het draagvlak er is en dat er dan veel mogelijk is.

Dat bleek ook. De studie leidde misschien niet tot onmiddellijke resultaten maar werkte toch katalyserend. Vandaag 4 jaar – na deze studie – telt onze provincie nog 14 politiezones. Het koninklijk besluit van van 30 juni 2014 legde de fusie vast tussen Gaoz en Houthalen-Helchteren in de nieuwe zone Midlim. LRH een fusie tussen Hazodi en de politiezone West-Limburg was een feit met het koninklijk besluit van 01 januari 2016 en het koninklijk besluit van

30 juni 2017 legde de modaliteiten vast voor de fusie Midlim en NO-Limburg in de zone Carma.

Elders in Limburg, zoals onder meer tussen LRH en de zone kanton Borgloon of tussen de zone Carma en de zones Lama en Maasland, wordt er intens samengewerkt of wordt er gezocht naar synergieën en concrete samenwerkingsverbanden.

Politielandschap 2020

Een efficiëntere en een meer operationele politiewerking met een nog betere dienstverlening aan de burger is en blijft een streefdoel. Daarom wil de Minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon het fusiegebeuren en de schaalvoordelen aanmoedigen via een participatief proces. Hij verwijst daarvoor naar het regeerakkoord van 9 oktober 2014. In opdracht van de minister zal er via een rondgang langs de verschillende politiediensten onderzocht worden welke de mogelijkheden zijn voor een verdere schaalvergroting.¹ Onderzoek dat tegen 31 juli 2018 moet leiden tot een eindrapport. Een rapport waarin niet alleen de reeds bestaande politiesamenwerkingsvormen in beeld gebracht zullen worden maar waarin ook de bereidheid naar een meer gevorderde samenwerking en zelf fusie nagegaan wordt.

Limburg telt momenteel bijna 1.800 politiemensen. Ongeveer 300 federale en ongeveer 1.500 lokale politiemensen. Dat het politielandschap in onze provincie verder zal evolueren staat buiten kijf. Of dat in de vorm is van een intensere samenwerking, van associatie of in de vorm van een fusie naar 7, 5 of 3 zones – conform de hulpverleningszones – dat is aan de lokale overheden om te beslissen. Als gouverneur wil ik deze oefening niet enkel graag faciliteren, ik wens ook te benadrukken dat ik absoluut voorstander ben van verdere fusies.

Samenwerken

Limburg heeft een traditie van samenwerken. De krachten bundelen om samen iets te bereiken is verankerd in onze genen. Ook op politieel vlak. Zo is er een goede samenwerking tussen de federale politie en de lokale politiezones en de politiezones onderling. Ook met het parket wordt er intens samengewerkt. Een

¹ Naar aanleiding van het plotse overlijden van professor Brice De Ruyver op 19 oktober jl. werd deze passage aangepast in de digitale versie.

samenwerking die merkbaar is op het terrein. Het is belangrijk dat we deze samenwerking in de toekomst kunnen continueren en nog kunnen versterken. In de schaalvergroting schuilt ook wel een risico namelijk op eilandvorming. Dit moet kost wat kost vermeden worden en vraagt dan ook onze voortdurende aandacht.

Als gouverneur ben ik zelf of via de arrondissementscommissaris vertegenwoordigd in een aantal overlegorganen:

- Overleg gouverneur – voorzitters politiecolleges/parket/federale politie
- Overleg gouverneur – korpschefs
- Arrondissementeel Overleg (A.O.): overleg federale politie/korpschefs/parket/A.C.
- Zonale veiligheidsraden.

Overlegorganen waarop Limburgse veiligheidsissues besproken worden, prioriteiten gesteld worden, informatie gedeeld wordt of nieuwe initiatieven afgetoetst worden telkens met als opzet te komen tot een zo sterk mogelijk uitgebalanceerde en geïntegreerde samenwerking tussen de verschillende politiediensten. Dit is een prachtig voorbeeld van Limburgse samenwerking.

Basispolitiezorg is de kerntaak van de lokale politie. Conform artikel 1 van het koninklijk besluit van 17 september 2001 dient de lokale politie een minimale gelijkwaardige dienstverlening te verzekeren aan de bevolking. Deze dienstverlening vertaalt zich in zeven basisfunctionaliteiten: wijkwerking, onthaal, interventie, politionele slachtofferbejegening, lokale opsporing en lokaal onderzoek, openbare orde en verkeer. Elke burger, ongeacht waar hij of zij zich op het grondgebied bevindt, heeft recht op eenzelfde kwalitatieve dienstverlening. Deze ambitie binnen de huidige context in de praktijk omzetten, is de uitdaging.

De federale politie heeft als kerntaak gespecialiseerde en bovenlokale steun verlenen aan de lokale politie. Een ondersteuning die wettelijk vervat is maar hier in Limburg een extra dimensie krijgt omwille van de vlotte samenwerking tussen beide politieniveaus. Dit veronderstelt dus ook een investering in (hoogtechnologische) middelen en capaciteit. En hieraan schort het toch wel.

De Federale Gerechtelijke Politie Limburg (FGP) heeft nog 26 openstaande vacatures (15%), CSD Limburg (Coördinatie en Steundirecties) heeft eveneens 26 openstaande vacatures (13%), en bij de Wegpolitie (WPR) Limburg moeten nog 11 vacatures ingevuld (11%).

Dat de terreurdreiging belastend is voor de politiewerking is heel goed te begrijpen. Evenzeer dat bijkomende middelen inzake terreur vaak gaan naar Brussel, Antwerpen en Luik bijvoorbeeld waar het risico groter is. Dat mag echter geen reden zijn om in kleinere arrondissementen met een terro-afdeling zoals Limburg bijvoorbeeld niet te investeren in personeel en informanten. De middelen- en personeelstoekenning van de FGP Limburg staan niet in verhouding tot andere provincies die veel minder belast worden. Deze problematiek stelt zich ook voor de diensten van het parket en justitie in Limburg.

Criminaliteitsfenomenen

Hoewel de cijfers van 2016 ten opzichte van deze van 2015 in dalende lijn zijn, is en blijft de strijd tegen **inbraken** een absolute prioriteit. Daar waar er in Limburg in 2015 in 3.778 woningen ingebroken werd, daalde dit aantal tot 3.276 in 2016. Dit is een daling met 13,29 %. Desondanks moeten we onze inspanningen nog intensifiëren. Dit zijn immers nog altijd gemiddeld 9 inbraken per dag. Een gecoördineerde aanpak blijft echt nodig, zeker omdat Limburg een grensregio is. Sensibiliserings- en preventieve acties zoals ‘1 dag niet’ blijven noodzakelijk. Je kan immers niet alleen de verantwoordelijkheid bij de overheden, de politie en het parket leggen. Want je woning zo inbraakveilig mogelijk maken is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de bewoners.

Overzicht inbraken in gebouwen voor de provincie Limburg voor de periode 2012-2016

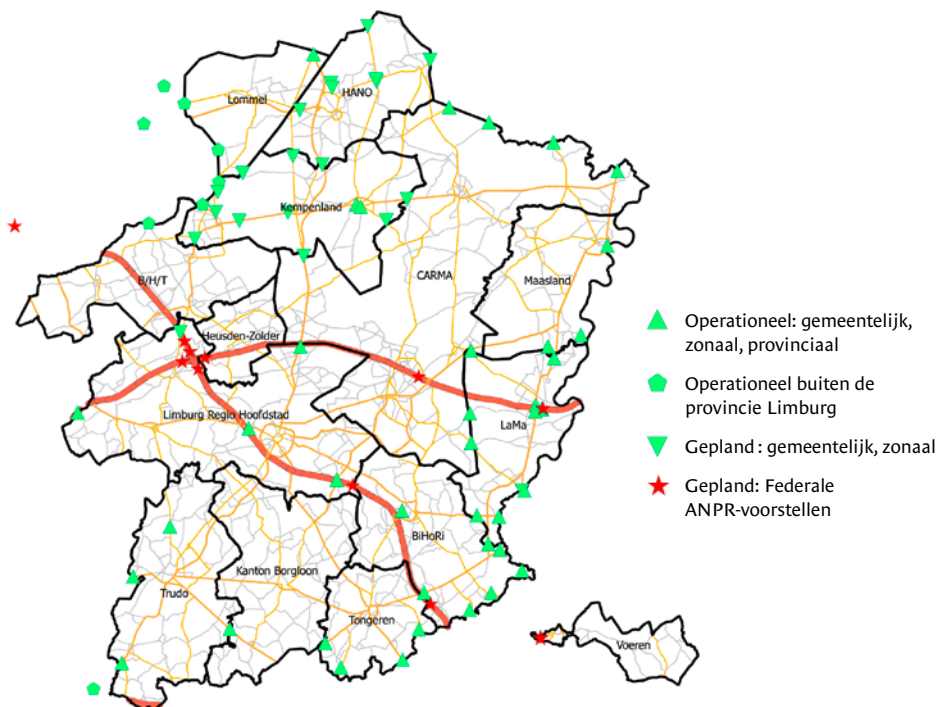
Inbraken	2012	2013	2014	2015	2016	evolutie 2015-2016
In woningen	3982	3524	3637	3778	3276	-13,29%
In bedrijven en handelszaken	1490	1522	1184	1000	833	-16,70%
In overheidsgebouwen	410	471	443	367	330	-10,08%
Totaal in gebouwen	5967	5625	5373	5230	4526	-13,46%

Bron: ANG, telling syntax NPVB

De Limburgse politiezones investeerden de voorbije jaren in de uitbouw van een netwerk van **ANPR-camera's**. Camera's om de strijd tegen onder meer inbraken op te drijven. Als gouverneur deed ik in 2010, op verzoek van de Federale Gerechtelijke Politie, een oproep tot plaatsing van vaste ANPR-

camera's op de voornaamste in- en uitvalswegen van de provincie. Een oproep die ik in 2012 herhaalde op de veiligheidsconferentie die de gouverneurs van de provincies Antwerpen en Limburg gezamenlijk organiseerden. In 2014 werden de ANPR-camera's op de E314 in Halen in dienst genomen. Samen met enkele reeds bestaande ANPR- installaties vormden zij de aanzet tot een provinciaal netwerk van ANPR-camera's. De onderzoeksresultaten van deze eerste camera's overtuigden de zones om ook zelf te investeren. Inmiddels telt Limburg 38 operationele sites die aangesloten zijn op één provinciale server. De lokale politiezones investeren in nog 17 bijkomende sites. En binnen het nationale ANPR-plan zijn er nog 10 extra sites gepland. Het **provinciale netwerk** wordt alsmat dichter en dichter waardoor geseinde voertuigen beter gevolgd kunnen worden. Als de laatste lacunes, onder meer in Midden-Limburg weggewerkt worden dan is het Limburgs ANPR-cameraschild zo goed als rond. Waarom ook het ANPR-netwerk niet uitbreiden met een camerasysteem op parkeerplaatsen en carpoolparkings op de snelwegen. Vanaf januari 2018 zullen de camera's ook in 'real time' ingezet worden. Nu worden ze retroactief gebruikt in functie van lopende onderzoeken. Vanaf januari 2018 zullen de interventieploegen aangestuurd worden zodra de camera's een hit geven. De focus van 'real time'

Overzichtskaat ANPR-sites Limburg - update augustus 2017

gebruik gaat in eerste instantie onder meer liggen op gestolen voertuigen en nummerplaten en op dringende onderzoeken. Limburg is op vlak van ANPR duidelijk een voorloper. In tegenstelling tot andere provincies heeft Limburg één geïntegreerd netwerk. Een nationaal ANPR-netwerk waar alle ANPR-camera's op aangesloten zijn, is in opbouw. Het is de bedoeling om ons Limburgs ANPR-netwerk op te laten gaan in het nationale netwerk. De overschakeling zal pas gebeuren zodra het nationale netwerk even performant is als het Limburgs netwerk.

Jaarlijks worden er in Limburg ruim 2.000 fietsen gestolen. Een aantal dat teruggedrongen moet worden. Ook hier wordt aan de burger gevraagd eerst zelf het nodige doen om te vermijden dat zijn of haar fiets gestolen wordt. Maar als fietsprovincie bij uitstek moeten overheden en politiediensteninspanningen blijven leveren om de **fietsdiefstallen** significant te verminderen. Dit door onder meer te investeren in fietsveilige fietsparkeervoorzieningen en toezicht en via een gecombineerde aanpak van sensibilisering en kordate inzet van politie. Bij diefstal blijft immers aangifte noodzakelijk. En de politie moet deze meldingen ook ernstig blijven aanpakken. Er moet vermeden worden dat burgers het gevoel krijgen dat hun klacht niet serieus genomen wordt.

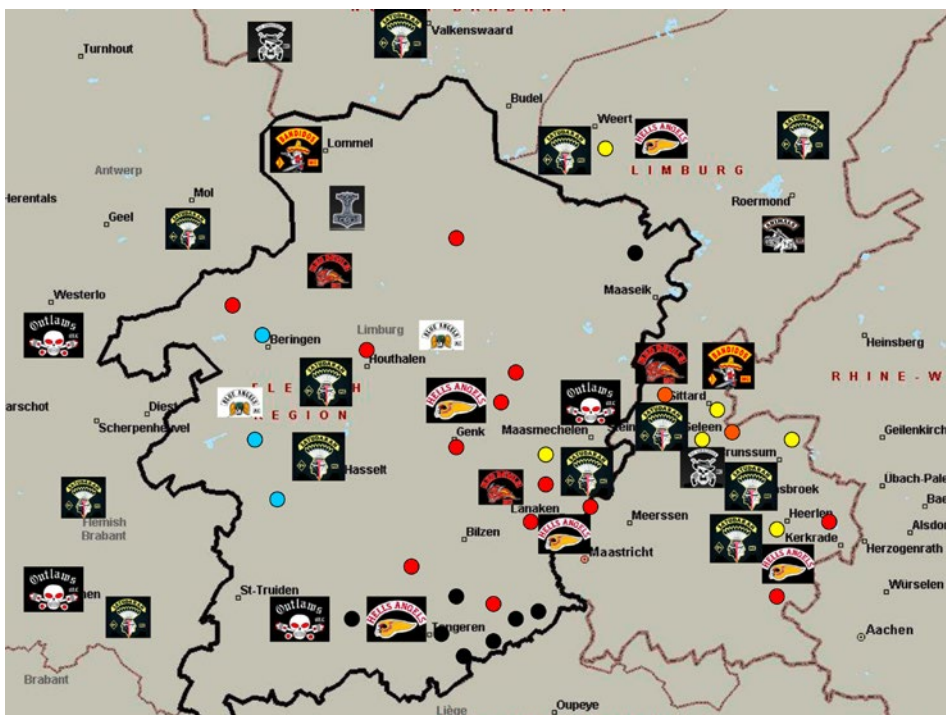
Een veiliger verkeer is al jaren een actiepunt. Net als in de andere jaren blijft de provincie volop inzetten op **verkeersveiligheid**. Naast de traditionele winter- en zomer-BOB-acties vinden er elk weekend SLIM-acties plaats en wordt er 2 maal per jaar een gemeenschappelijk actieweekend 'verkeer' georganiseerd door alle politiezones. Verder ondersteunt en coördineert de provincie verschillende thema-acties zoals gordeldracht, gebruik van kinderstoeltjes, hinderlijk parkeren op mindervalide plaatsen, de motoscreening, veilig schoolverkeer en verlichting zwakke weggebruikers en fietsers.

Ook het thema **georganiseerde criminaliteit** krijgt in onze provincie de nodige aandacht. Fenomenen als drugshandel, mensenhandel en mensensmokkel, criminele motorbendes, witwasoperaties, ... vormen voor onze veiligheidsdiensten een reële en dagelijkse uitdaging. Daaraan is natuurlijk onze ligging als grensregio niet vreemd. Gelegen in het hart van Europa, midden de Euregio is onze ligging een economische troef. Maar als grensregio kampt Limburg ook met grenscriminaliteit. Criminele netwerken maken dankbaar gebruik van nationale grenzen om aan de activiteiten van ordehandhavers aan deze of gene zijde van die grens te ontsnappen. Criminaliteit kent per definitie geen grenzen, daar waar gerechtelijke en bestuurlijke overheden uitdrukkelijk tegen deze grenzen aanlopen. Niettemin doen zowel de politie als

het parket – binnen de bestaande structuren van veiligheidsoverleg – de nodige inspanningen om tot een verbetering van de resultaten te komen en om de informatie uitwisseling te stroomlijnen.

Ondanks de successen die geboekt worden, blijft de aanwezigheid in Limburg van criminele bendes die zich bezig houden met de productie, handel en organisatie van soft- en harddrugs een probleem. Tweederde van alle in ons land opgerolde druglabo's in 2016 waren gesitueerd in onze provincie. Ondanks de capaciteitsproblemen blijft het voor de federale recherche een topprioriteit om de misdaadbendes in het financiële hart te raken.

Ook de strijd tegen criminele motorbendes is een belangrijk veiligheidstopic. **Criminele motorbendes** 'ontdekken' meer en meer onze provincie. Criminele motorbendes zijn het stadium van grensprobleem ontgroeid. Door het harde beleid dat er in de buurlanden en vooral in Nederland wordt gevoerd, verhuizen deze bendes naar Limburg. Hier speelt het zo genaamde 'waterbedeffect'. Deze bendes vestigen zich niet louter en alleen aan de Belgisch-Nederlandse grens. Ze verspreiden zich over onze hele provincie. In 2016 vestigden 10 nieuwe chapters zich in Limburg. Door de oprichting van het Arrondissementeel Informatie- en Expertise Centrum (ARIEC) proberen we de gemeenten die

met deze motorbendes geconfronteerd worden via bestuurlijke aanpak en handhaving hulp te bieden. Zo werd er reeds een handleiding 'stopgesprekken' en een politieverordening 'oprichting clubhuis' (al goedgekeurd door meerdere gemeenten) aangeboden. Bovendien staat het ARIEC de gemeenten met raad en daad bij als men Flex-acties organiseert. Deze Flex-acties zijn een gecoördineerde actie van verschillende gemeentelijke en andere federale of Vlaamse administratieve diensten.

Het is niet toevallig dat er in deze grensregio geëxperimenteerd wordt met de vanuit Nederland overgewaaid methodiek van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Deze aanpak beoogt de criminele netwerken niet enkel vanuit de strafrechtelijke, maar ook vanuit de bestuurlijke logica stokken in de wielen te steken. Lokale besturen kunnen vanuit hun eerstelijnspositie via administratieve weg remmend en 'frustrerend' optreden om zo te vermijden dat de criminele onderwereld zich kan gaan nestelen in de legale bovenwereld.

Om de **bestuurlijke aanpak** handen en voeten te geven op het terrein, is sinds 1 juni van dit jaar het Limburgse **ARIEC** actief: het Arrondissementeel Informatie- en Expertise Centrum, dat als opdracht heeft de lokale besturen te ondersteunen in het opwerpen van barrières ten aanzien van criminele netwerken. Samen met de provincies Antwerpen en Namen, die ook een ARIEC krijgen, zal het Limburgse ARIEC als proeftuinproject draaien met het oog op het uitrollen van de bestuurlijke aanpak op nationaal niveau. Vanaf begin volgend jaar wordt het Limburgse ARIEC met Europese middelen versterkt, en zullen er gedurende 2 jaar 3 voltijdse medewerkers actief zijn.

Waar het Limburgse ARIEC vooral op provinciaal niveau en binnen de Belgische wettelijke context zal werken, mogen we ons bovendien ook verheugen in de oprichting van een EURIEC: dit Euregionale Informatie en Expertise Centrum zal de oefening nog naar een volgend niveau tillen, en de grensoverschrijdende samenwerking en uitwisseling van informatie op bestuurlijk vlak moeten uitbouwen. Voor de oprichting van dit EURIEC worden eveneens Europese middelen in het vooruitzicht gesteld. We hopen hiervan in 2018 de eerste resultaten op het terrein te zien.

Ook in Limburg stelt de problematiek van de **radicalisering** en de **Foreign Terrorist Fighters** zich. Een aantal Limburgse gemeenten kreeg te maken met geradicaliseerde moslims die naar Syrië trokken om zich aan te sluiten bij IS. Naast de problematiek van de terugkerende Syriëstrijders eist ook het

zogenaamde ‘Home grown terrorisme’, waarbij mensen die hier geboren en getogen zijn radicaliseren, de aandacht van de veiligheidsdiensten op.

Voor Limburg vertaalt deze problematiek zich als volgt:

- CAT 1 (in conflictgebied): 13
- CAT 2 (op weg naar conflictgebied): 0
- CAT 3 (returnees): 0
- CAT 4 (poging om te vertrekken): 5
- CAT 5 (kandidaatvertrekkers): 13

Uiteraard is het aantal radicale personen die opgevolgd worden veel ruimer. Waakzaamheid en zo snel als mogelijk de indicaties detecteren is daarom uitermate belangrijk.

FOD Binnenlandse Zaken heeft dan ook in haar omzendbrief van 21 augustus 2015 in verband met de Foreign Terrorist Fighters (FTF) beslist dat er, naast Lokale Taskforces, de zogenaamde LIVC's (Lokale Integrale Veiligheid Cellen), ook een Provinciale Taskforce (Taforalim= Task Force Radicalisering Limburg) wordt opgericht. Limburg is op dit vlak opnieuw koploper in België waar alle gemeenten, ofwel zelf, ofwel via de politiezone, een LIVC hebben opgericht. De gemeenten erkennen hiermee dat de LIVC's een belangrijk instrument zijn en ik zou hen dan ook uitdrukkelijk willen vragen om meer dan de nodige aandacht te geven aan de goede werking van deze lokale cellen.

Waar Taforalim zich vooral richt op de info van politie- veiligheidsdiensten, OCAD en de staatsveiligheid om bepaalde evoluties tijdig te herkennen en in te grijpen, zijn de LIVC's de draaischijf voor de uitwisseling van informatie op het gebied van gewelddadig radicalisme, extremisme en terrorisme. De LIVC's staan voor een geïntegreerde aanpak en zijn gefocust op het opvolgen en bijsturen van mogelijk radicaliserende mensen. Deze bijsturing gebeurt door sociaal preventieve maatregelen te nemen ten opzichte van deze mensen. De LIVC's komen samen op vaste tijdstippen of ad hoc als er zich problemen stellen. Een groot manco in deze werking blijft echter het beroepsgeheim dat er bestaat tussen de verschillende instanties, die hier toch samen aan tafel zitten om een oplossing te zoeken. Het is dan ook belangrijk dat er wetgevende initiatieven komen om klaarheid te brengen in deze grijze zone.

Daarnaast is het belangrijk dat de politie ook aanwezig is op het terrein. Op alle domeinen, van bouwinspecties, over onderzoek domicilie, tot controle van vzw's. Een aanpak die men in Molenbeek onderbrengt onder de noemer ‘**Kanaalplan**’.

Eigenlijk is dit het klassieke politiewerk dat er in bestaat na te gaan of de wet wordt nageleefd en dit in overleg en samenwerking met het lokaal bestuur, het gerecht, de federale politiediensten... Kortom een integrale aanpak. Commissaris-generaal De Bolle riep op om werk te maken van honderden kanaalplannen over heel België. Laten we in Limburg deze uitnodiging hard maken. Hier zijn niet onmiddellijk nieuwe wetgevende initiatieven voor nodig. Elke gemeente en elke politiezone kan controleacties organiseren zowel van de politie als van de sociale en economische inspectie. Daarnaast moet de burger meer betrokken worden in de strijd tegen criminaliteit. De rol van de wijkagent is hierbij heel belangrijk. Kortom 'back to basics'.

Bij een eventuele terroristische actie, aanslag of bij een AMOK-incident in Limburg dan zijn de gespecialiseerde eenheden ver af. Limburg beschikt niet over een speciaal interventieteam. Deze moeten uit Brussel, Antwerpen of eventueel Luik komen en dit vergt tijd. Kostbare tijd. Vandaar het voorstel om zogenaamde mobile protection teams op te richten in Limburg die kunnen interveniëren wanneer nodig. Ik ben dan ook tevreden dat onder leiding van de Dirco van de federale politie Limburg de lokale politiezones van LRH en Carma momenteel onderzoeken hoe ze hier invulling aan kunnen geven. Maar ook deze mobile protection teams zullen niet voorkomen dat de eerste inzet zal moeten gebeuren door de wijkagenten en lokale interventieploegen. Het is dan ook van enorm groot belang dat onze politiemensen zeer goed opgeleid zijn en dat de opleidingen uitdagend en actueel blijven. Met het PLOT in Genk beschikken we in Limburg over een zeer goed opleidingscentrum met de nodige kennis en expertise. Naast opleiding blijft investeren in voldoende capaciteit en up-to-date technologie belangrijk.

Policing the future

De politie van Dubai heeft in mei van dit jaar zijn eerste **robot** in dienst genomen. De voornaamste taak van deze 'robocop' bestaat er in om aangiften via zijn touchscreen te ontvangen. Met de ingebouwde camera kan deze politierobot ook burgers in de gaten houden. In Silicon Valley dan weer wordt er gewerkt aan security droids. Betekent dit dat de Robocop uit de gelijknamige film van Paul Verhoeven uit 1987 nu 30 jaar later realiteit wordt in het Limburgs straatbeeld? Ik denk het niet. Althans, voorlopig toch niet. Maar het zijn wel initiatieven die duidelijk maken dat politiewerking mee moet evolueren en gebruik moet maken van de nieuwste technieken en technologieën. Ook de criminaliteit evolueert immers van reëel naar virtueel, van analoog naar

digitaal. Criminelen maken vandaag meer en meer gebruik van innovatieve en geavanceerde technologieën. Zo verlopen online-transacties tussen criminelen bijvoorbeeld al voor een groot stuk via bitcoins. Dus ook de politiewerking moet mee evolueren en bij voorkeur een voorsprong uitbouwen. Kortom de politie moet niet achterop hinken en met oude middelen deze nieuwe vormen van criminaliteit bestrijden maar mee innoveren en investeren in nieuwe technologieën en methodieken. Vanzelfsprekend moet ook het regelgevend kader mee evolueren. De nieuwe wet op de private veiligheid biedt mogelijk een aantal aanknopingspunten.

De ANPR-camera's zijn hier een voor de hand liggend voorbeeld van. Maar zeker ook de **drones**. De provincie kocht recent een provinciale drone aan. Een toestel om de hulpdiensten te laten proeven van de mogelijkheden van een dergelijk toestel. In samenwerking met het PLOT worden 6 piloten opgeleid. Vanaf 2018 kan dit toestel ingezet worden voor toezicht. Voornamelijk bij evenementen (sport, cultuur, maar ook bij betogingen), waarbij de drones vooral kunnen gebruikt worden bij crowd-control en verkeersafhandeling. Daarnaast zijn er ook gerechtelijke toepassingen, zoals opsporen van vermisten, bijstand bij huiszoekingen, arrestaties, lokaliseren wietplantages, fotogrammetrie bij verkeersongevallen, observaties, enz. Met deze provinciale drone beschikt de Limburgse politie momenteel over 2 drones. De politiezone Carma heeft reeds enkele jaren een toestel in gebruik. De expertise die Carma opgebouwd heeft samen met de ervaringen die de zones opdoen met het provinciale toestel moet ook leiden naar contradronestrategieën. Het is immers een illusie te denken dat enkel de veiligheidsdiensten deze technologie gebruiken.

Met het project '**Policing the future**' proberen we in Limburg om de IT-bedrijven in de regio te interesseren voor de nieuwe behoeften van de geïntegreerde politie (zowel federale politie als lokale politie) en om deze bedrijven uit te dagen om oplossingen te willen ontwikkelen voor deze nieuwe behoeften van de politie. Behoeften die gecreëerd worden door de snelle ontwikkeling van diverse innovatieve technologieën zoals: internet of things, chain of custody, blockchain, virtual currencies, sensing, 3D-printing, virtual en augmented reality, big data en artificial intelligence, robotica, drones (RPAS), automotive, digitale wedersamenstelling, gamification... Ook op federaal niveau probeert men op deze innovatieve domeinen voortgang te boeken.

Het zal zaak zijn te onderzoeken of de politie bepaalde van deze technologieën kan gebruiken voor eigen doeleinden, dan wel of de criminelen deze

technologieën misbruiken en of er eventueel contrastrategieën kunnen ontwikkeld worden.

Limburgse multidisciplinaire aanpak intrafamiliaal geweld

Limburg is al jaren een voortrekker in de aanpak van **intrafamiliaal geweld**, waarvan in 2016 nog 3.146 feiten werden geregistreerd door de lokale politie. Dat doen we door sterk in te zetten op een gezamenlijke en gecoördineerde aanpak. Sinds 2006 werken hulp- en zorgverlening, politie en justitie in dossiers van familiaal geweld samen volgens een duidelijk draaiboek. Ook werden er met provinciale middelen Onthaalpunten Partnergeweld opgericht binnen de hulpverlening. Een onderzoek in 2012 van de KULeuven en de Thomas More Hogeschool heeft aangetoond dat dit Limburgs model heeft geleid tot een betere aanpak en samenwerking en tot meer eenvormigheid van de werkwijze.

In 2013 zijn we bovendien gestart met een ketenaanpak – LINK – in ernstige en complexe dossiers. Het soort dossiers waar individuele diensten hun tanden op stukbijten. Binnen LINK werken alle betrokken diensten intensief en integraal samen. Het doel van LINK is samen met het gezin het geweld te stoppen, herhaling te voorkomen en te werken aan beschermende factoren.

De sterkte van het gezin vormt daarbij het uitgangspunt. Niet alleen de geweldsfeiten komen aan bod, ook achterliggende problemen zoals middelenmisbruik, financiële problemen, stress, slechte woonomstandigheden... Binnen elk gezin verzorgt één aanspreekpunt – de casusregisseur – de samenwerking tussen de betrokken organisaties.

In oktober 2017 is het Limburgse Family Justice Center (FJC) van start gegaan op een centrale locatie in Hasselt (In een tweede fase volgt er ook nog een FJC in Genk). Het FJC brengt politie, justitie en hulpverlening fysiek samen onder één dak. Doel is om nauwer samen te werken bij meldingen van intrafamiliaal geweld. Op die manier kan het hele gezin beter en vooral in een vroeger stadium geholpen worden. In een eerste fase gaat het om een pilootproject in de twee grootste politiezones, Carma en Limburg Regio Hoofdstad. ‘Take the best of what you have and bring it all together’, is de achterliggende visie van het FJC. Het grote voordeel voor de cliënt is duidelijke communicatie en een aanpak waarbij iedereen kort op de bal speelt.

Deze Limburgse aanpak is de afgelopen jaren al enkele keren bekroond. In 2008 en 2010 was de provincie Limburg winnaar van de Belgische Prijs voor Veiligheid en Criminaliteitspreventie, en in 2013 en 2014 laureaat van diezelfde prijs.

Er wordt in Limburg dus goed gewerkt. De politiewerking, zowel lokaal als federaal in Limburg is op niveau. Enige fierheid is terecht op zijn plaats. Natuurlijk kan het altijd beter. Natuurlijk weegt het tekort aan capaciteit, weegt de werkdruk, wegen de bijkomende taken en opdrachten en het terecht hoge verwachtingspatroon van de burger op de werking van de politie. Samenwerking tussen de politiediensten, de krachten bundelen is een noodzaak en tegelijkertijd ook een opportuniteit. Op dat vlak doet Limburg het al goed. Limburg is voorloper zowel wat fusies betreft als op het vlak van samenwerking. Samenwerking tussen de zones onderling, tussen lokale en federale politie, interactie met het parket en met de provincie. Daarenboven is Limburg pionier op tal van veiligheidsdomeinen (ANPR, drone, policing the future, ...). En dit vertaalt zich onder meer in de operationele resultaten in grootschalige dossiers die recent de media haalden zoals bijvoorbeeld de invaliditeitsfraude, de mazoutfraude, de grootschalige aanpak van de internationale cocaïnehandel.

Brandweer

Algemeen

Ze zijn met ongeveer 18.000. U kan ze op elk moment voor dringende hulp bellen op het noodnummer 112. Voor niet-dringende oproepen, bijvoorbeeld tijdens storm of bij wateroverlast, kan u sinds kort het nummer 1722 intoetsen, tenminste als er niemand in levensgevaar is.

Ik heb het uiteraard over de **professionele en vrijwillige brandweelieden** van ons land. De volksmond spreekt gemoedelijk van ‘pompiers’. Deze term stamt uit het Frans – waar ze trouwens nog steeds sapeurs-pompiers worden genoemd. De sapeurs waren een vinding van de beroemde 17e-eeuwse ingenieur Vauban en stonden in voor het aanleggen van zgn. sappen, loopgraven bij de belegering van vestingen. Ze dienden eveneens bluswater op te pompen wanneer hun stellingen tijdens de strijd vuur vatten. In zekere zin waren het genietroepen avant la lettre.

Deze pionierszin is onverminderd gebleven bij de huidige brandweerlieden. Elke dag opnieuw worden zij geconfronteerd met nieuwe situaties en wordt van hen een passende oplossing verwacht, nochtans geen sinecure in de huidige geïndustrialiseerde, hoogtechnologische en vaak ambtelijke samenleving.

Bovendien is hun taak al lang niet meer beperkt tot een loutere brandbestrijding, maar omvat ze ook de redding van - en de bijstand aan personen in bedreigende omstandigheden en de bescherming van hun goederen, de dringende geneeskundige hulpverlening en het organiseren van een ambulancedienst voor spoedgevallen, de bestrijding van vervuiling en van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen... Uit de cijfers voor België van de FOD Binnenlandse Zaken blijkt dat de brandweer jaarlijks ongeveer 440.000 interventies uitvoert. Meer dan de helft hiervan betreft het uitrukken met ambulancewagens. Daarbuiten zijn het vooral technische - en reddingsinterventies met een totaal van 130.000 uitrukken. Denk aan de redding van beknelde personen bij een auto-ongeval, het vrijmaken van de openbare weg, het verdelgen van wespennesten die gevaar meebrengen voor personen of het optreden bij stormschade. Effectieve branden genereren dan weer jaarlijks rond de 19.000 interventies.

Brandweerlieden hebben eveneens een belangrijke – en qua omvang steeds toenemende – rol inzake het voorkomen van brand en ontploffing. Naast het informeren en sensibiliseren van de bevolking verleent de brandweer eveneens advies bij onder meer bouwplannen en milieuvergunningen. Tot deze preventieve taken kan ook de opmaak van brandweerinterventieplannen worden gerekend, bv. voor SEVESO-plichtige installaties en nucleaire centrales.

In die optiek betekenen zij ook op het vlak van bestuurlijke handhaving van georganiseerde misdadfenomenen een meerwaarde. Zo kunnen onder het mom van de inspectie van brandveiligheid en bewoonbaarheid van panden vaststellingen worden gedaan in en rond gebouwen die de burgemeester spreekwoordelijke munitie verschaffen bij het treffen van bestuurlijke maatregelen.

Kortom, de brandweer speelt een cruciale rol in het **civiele veiligheidsgebeuren**.

Ruim twintig jaar geleden heeft gouverneur Houben-Bertrand in deze provincieraad een uitgebreide studie gegeven over de civiele veiligheid in Limburg. Mijn rede heeft geenszins de ambitie om deze studie over te doen,

maar wat de organisatie van de brandweer betreft, past het even terug te blikken op het regelgevende kader ten tijde van deze studie om de evolutie tot de huidige hulpverleningszones beter te begrijpen.

Van gemeente naar vrijwillige zonevorming

De zorg voor de veiligheid voor de burgers, de brandweezorg inclusief, is sinds de Franse Revolutie een taak die vooreerst aan de gemeenten en in het bijzonder de burgemeester toekomt. Verschillende decreten uit die tijd hebben dit principe expliciet verankerd en sommige passages vonden zelfs hun neerslag in onze Nieuwe Gemeentewet. Artikel 135 § 2 bepaalt immers dat ‘de gemeenten hebben ook tot taak het voorzien, ten behoeve van de inwoners, in een goede politie, met name over de zindelijkheid, de gezondheid, de veiligheid en de rust op openbare wegen en plaatsen en in openbare gebouwen’ evenals ‘het nemen van passende maatregelen om rampen en plagen, zoals brand, epidemieën en epizoötiën te voorkomen en het verstrekken van de nodige hulp om ze te doen ophouden’.

Dit principe vertaalde zich de afgelopen twee eeuwen in een gemeentelijke organisatie van de brandweer.

Gewestelijke groepen en gemeentelijke brandweerkorpsen

Vermeldenswaard hierbij is de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming en uitvoeringsbesluiten die – en ik ga hier de vroegere brandweeerintercommunale in Luik en de brandweer van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest buiten beschouwing laten – de gouverneurs opdroegen het Belgische grondgebied op te delen in zogenaamde **gewestelijke groepen** met aanduiding van een gemeente die er het centrum van zou uitmaken. Deze gemeente werd er dan toe gehouden over een brandweerdienst met het nodige personeel en materieel te beschikken, onder het gezag van de burgemeester en het directe bevel van een brandweercommandant op technisch en operationeel gebied. De overige gemeenten van de gewestelijke groep waren niet verplicht een brandweerdienst op te richten of te behouden. Zij konden beroep doen op het korps van de groepscentrumgemeente tegen betaling van een forfaitaire bijdrage die door de gouverneur via een ingewikkelde en weinig doorzichtige formule moest worden vastgesteld. Wat Limburg betreft, werd de afgelopen 25 jaar alleen al 424.937.661 euro aan in aanmerking komende kosten verdeeld. Geïndexeerd was dit zelfs 486.738.949 euro. De laatste afrekening is overigens

dit jaar betaald, waardoor deze beruchte provinciale bijdragenberekening gelukkig tot het verleden behoort.

Een gewestelijke groep kon om operationele en geografische redenen ook worden gevormd uit gemeenten van verschillende provincies. Zo behoorde Halen tot de gewestelijke groep Diest uit Vlaams-Brabant.

Tussen al deze gewestelijke korpsen bestonden er evenwel grote verschillen. Men onderscheidde **X, Y en Z-korpsen**. De X-categorie omvatte vooral de best uitgeruste korpsen van grote, stedelijke gebieden die volledig waren samengesteld uit beroepsbrandweerlieden. Een aantal gewestelijke korpsen werden in de Y-categorie ondergebracht, waaronder ook drie Limburgse nl. Genk, Hasselt en Lommel. Zij waren beter uitgerust dan de Z-categorie en bestonden ofwel uit beroepsdiensten ofwel uit gemengde diensten, waarbij zij naast voltijds tewerkgesteld personeel ook beroep deden op vrijwilligers om hun taken uit te voeren. De Z-korpsen werden afhankelijk van hun personeelsbestand beschouwd als gemengde dienst of loutere vrijwilligersdienst met een vaste kern. Limburg telde er uiteindelijk acht, met name Bilzen, Bree, Heusden-Zolder, Leopoldsburg, Maaseik, Maasmechelen, Sint-Truiden en Tongeren.

De brandweer van een groepscentrum diende in de overige gemeenten van de groep op dezelfde wijze op te treden en prestaties te verrichten als deze in de eigen gemeente, desgevallend bijgestaan door een korps van een hogere categorie. Wel kon men omwille van doeltreffendheidsredenen naast een centrale kazerne één of meer voorposten oprichten mits goedkeuring van de gouverneur. Zo waren er in Limburg voorposten in Borgloon, Herk-de-Stad, Houthalen-Helchteren, Lanaken, Neerpelt, Tessenderlo en Voeren.

Afgezien van deze gewestelijke korpsen bestonden er ook nog brandweerdiensten van gemeenten die niet als groepscentrum waren aangewezen. Men sprak dan van autonome gemeenten of C-korpsen die voor de brandweezorg van de eigen gemeente instonden en daartoe uiteraard over het vereiste minimumpersoneel en –materieel moesten beschikken. In Limburg betrof het Hoeselt en Beringen, hoewel een deel van het industriegebied van Beringen ook werd beschermd door Heusden-Zolder.

Samenwerkingsverbanden en aanzet tot zonevorming

Sinds 1985 zijn de gouverneurs betrokken bij de besluitvorming inzake het door de Staat aan te kopen brandweermaterieel voor de gemeenten. Dit verliep via de zgn. programmatiecommissie die in Limburg grotendeels uit de commandanten van de dertien brandweerkorpsen was samengesteld. In onderling overleg legde deze commissie de aankopen met staatssteun voor de volgende jaren vast.

Daarnaast waren er talrijke **samenwerkingsovereenkomsten** tussen de Limburgse korpsgemeenten over brandweerbescherming buiten de gemeente of groepsgrenzen. Er waren zelfs overeenkomsten over eerste uitrukken met Waalse (bv. Waremme op het grondgebied van Gingelom) en Nederlandse (bv. Maastricht op het grondgebied van Riemst) brandweerkorpsen. Kortom; brandweersamenwerking is een traditie in Limburg.

Hierbij past het te vermelden dat er in 1992 reeds afspraken werden gemaakt over de oprichting van drie brandweezones rond de Y-korpsen van Genk, Hasselt en Lommel met als doeleinden door samenwerking de brandweerdienstverlening kwalitatief te verbeteren en beschikbare personele en materiële middelen rationeler te gaan gebruiken. Het is pas in 1999 dat dergelijke intergemeentelijke – of beter interkorpselijke – samenwerking een officieel staatsvervolg kreeg met het koninklijk besluit tot bepaling van de modaliteiten inzake het creëren en de werking van de hulpverleningszones. Deze vrijwillige zones waren een voorwaarde voor het optrekken van de toenmalige federale tegemoetkoming voor de aanschaf van brandweermaterieel en de gemeenten van de zones genoten van een voorrangregeling bij de uiteindelijke toewijzing.

Hulpverleningszone als apart lokaal bestuur

Rond de eeuwwisseling rees er steeds meer kritiek tegen de verspreide bestuurlijke en operationele organisatiestructuur in het brandweerwezen, waarvan de wettelijke basis zoals gezien tot stand kwam in een periode vóór de fusies van de gemeenten en bijgevolg initieel geschreven was op de maat en schaal van toen. Bovendien bleken de risico's sinds de jaren '60 alleen maar toegenomen, niet alleen in aard maar ook qua verspreiding. Drukke verkeerswegen, industrieterreinen, KMO-zones, nieuwe technologieën, ... hebben zich van de grotere steden en gemeenten over haast het ganse land

verspreid zodat ook kleinere – en per definitie minder goed uitgeruste – brandweerkorpsen ermee werden geconfronteerd.

Men stelde zich dan ook de vraag of de brandweerorganisatie nog voldoende waarborgen bood voor een evenwaardige basisveiligheidszorg voor iedere burger en voor het beheersen en afdoende bestrijden van allerlei moderne risico's.

Brandweershervorming met klemtoon op schaalvergroting

De gasramp in Gellingen in 2004 gaf jammer genoeg het antwoord. Op initiatief van de federale regering werd daarop de zgn. commissie Paulus, toenmalig gouverneur van de provincie Antwerpen, opgericht die een hervorming moest onderzoeken. Uit dit onderzoek vloeide het principe voort dat de burger recht heeft op de snelste adequate hulp en op eenzelfde basisbescherming tegen eenzelfde bijdrage. Tevens werden uniformisering en schaalvergroting noodzakelijk geacht, met een efficiëntere werkwijze en besteding van budget tot gevolg. Dit alles vertaalde zich op 15 mei 2007 in een nieuwe wet op de civiele veiligheid die een drieledige structuur van de civiele hulpdiensten poneert:

1. een netwerk van posten voor de basiszorg
2. de hulpverleningszone die de hulpverlening organiseert voor de ertoe behorende gemeenten
3. het federale niveau voor inspectie en normen, met behoud van de eenheden van de civiele bescherming voor logistieke en gespecialiseerde taken onder gezag van de minister van Binnenlandse Zaken en ter beschikking van de gouverneur en de burgemeesters.

Deze hervorming is stapsgewijs ingevoerd en culmineerde op 1 januari 2015 met de start van de **hulpverleningszones** en hun posten, die ook bestuurlijk in de plaats komen van de vroegere gemeentelijke brandweerkorpsen en gewestelijke groepen.

Toch blijven de gemeenten hun rol spelen inzake civiele veiligheid. Artikel 9 van de wet op de civiele veiligheid bv. stelt formeel de gemeentelijke bestuursorganen bevoegd voor het opstellen en goedkeuren van hun nood- en interventieplannen, en dus niet de hulpverleningszone. In de praktijk zal uiteraard door de zone op dit vlak expertise aan de samenstellende gemeenten worden verleend en samengewerkt, zelfs gecoördineerd. De noodplanning is overigens ook opgenomen onder de minimale administratieve

en operationele functies waarover een hulpverleningszone moet beschikken. Tevens kan de zoneraad geen politieverordeningen treffen, ook niet betreffende brandveiligheid. Deze bevoegdheid is bij de onderscheiden gemeenteraden gebleven op basis van de artikelen 119 en 135, § 2 van de Nieuwe Gemeentewet. Voor de uitvoering van de opdrachten inzake veiligheid op het grondgebied van zijn gemeente kan de burgemeester krachtens artikel 107 van de wet op de civiele veiligheid wel beroep doen op de middelen van de posten van de zone.

België is aldus ingedeeld in 34 hulpverleningszones, een aanzienlijke vermindering vergeleken met de vroegere 251 gemeentelijke brandweerkorpsen.

Limburg heeft drie hulpverleningszones: Zuid-West, Oost en Noord. Deze zones zijn geënt op de vroegere reeds bestaande samenwerkingsverbanden rond de Y-korpsen van Hasselt, Genk en Lommel. De basiszorgposten van deze zones worden gevormd door de vroegere kazernes en voorposten van de gemeentelijke brandweerkorpsen.

Vermits de hulpverleningszones binnen een provincie moeten worden gesitueerd, wordt Halen voortaan beschermd door een Limburgse brandweer, hoewel het principe van de snelste adequate hulp bij dringende interventies nog altijd een optreden vanuit Diest toelaat, zelfs oplegt. Bepalend is immers welke post het snelst met de adequate middelen ter plaatse kan zijn en niet langer welke post territoriaal bevoegd is.

Een autonoom lokaal bestuur met eigen taken

Kenmerkend aan deze nieuwe hulpverleningszones is hun **rechtspersoonlijkheid**.

De taken die de wet de hulpverleningszones toewijst, worden dan ook op autonome wijze vervuld, uiteraard binnen het toepasselijke wettelijk kader dat veelal minimumvoorwaarden oplegt. Elke zone dient daartoe voor de duur van zes jaar een meerjarenbeleidsplan op te stellen waarin de actuele situatie en een risico-analyse worden onderzocht. Het plan bevat zowel een zonaal als gemeentelijk luik met vermelding van de te verwezenlijken doelstellingen én de personele, materiële en financiële middelen om ze te bereiken. Het gemeentelijk luik moet door de betreffende gemeenteraad worden goedgekeurd. Bij geen akkoord dient de gouverneur een overleg ter zake te organiseren. Het meerjarenbeleidsplan wordt vervolgens uitgewerkt in jaarlijkse actieplannen.

Dergelijke plannen vertalen zich op het terrein vanzelfsprekend ook in interventies. In het begin van deze rede heb ik melding gemaakt van de 440.000 stuks die de brandweerdiensten in België jaarlijks verrichten. Hiervan nemen de Limburgse zones gemiddeld 9,13 % voor hun rekening en ook hier staat de brandweer in voor 48 % van het totaal aantal ambulanceritten. Niettemin moeten statistieken met de nodige omzichtigheid worden geïnterpreteerd, zeker wanneer ze geen betrekking hebben op dringend medisch vervoer. Het aantal levert immers geen zicht op de globale tijdsduur bv. die de brandweer nodig had de opdrachten uit te voeren. Neem de laatste grote Maasoverstromingen. De Limburgse korpsen hebben toen een totaal van 7.760 manuren gepresteerd aan technische en reddingsprestaties. Nochtans telde deze inzet slechts als één interventie per betrokken korps. Interventies kunnen bovendien van jaar tot jaar wisselen en zijn afhankelijk van bepaalde natuurverschijnselen zoals lange droogte in bos- of heidegebied of een eikenprocessierupsenplaag.

Bestuursorganen

Wat administratieve organisatie betreft, vormen de hulpverleningszones een lokaal bestuur met eigen organen, maatschappelijke zetel, personeelskader, onroerend patrimonium, materieel en uitrusting, los van de gemeenten die er deel van uitmaken.

Naar bestuursorganen toe kunnen de **zoneraad** en het **zonecollege** worden onderscheiden.

De **zoneraad** is samengesteld uit één vertegenwoordiger per gemeente, van rechtswege de burgemeester. Mocht de provincieraad beslissen bij te dragen in de financiering van de Limburgse hulpverleningszones, kan de betreffende zoneraad de hoedanigheid van zoneraadslid toekennen aan een provincieraadslid. Een presentiegeld voor de raadsleden is wettelijk niet voorzien. Het voorzitterschap berust bij de voorzitter van het zonecollege – daarover zo dadelijk meer. De zonecommandant neemt deel aan de raadsvergaderingen met raadgevende stem. De wet voorziet tevens in de functie van zonesecretaris die wordt aangewezen door de zoneraad. Deze functie kan niet worden vergeleken met die van gemeentesecretaris die veel ruimere bevoegdheden heeft dan de zonesecretaris. Hij is namelijk in hoofdzaak slechts belast met het voorbereiden van de vergaderingen, bijhouden van de agenda en opstellen van de notulen.

De zoneraad is bevoegd voor alle aangelegenheden die niet uitdrukkelijk aan het zonecollege werden toegewezen, de zgn. residuaire bevoegdheid dus. De raad is bovendien exclusief bevoegd voor het vaststellen van alle reglementaire bepalingen in de materies bepaald in de wet op de civiele veiligheid en dit binnen de grenzen van deze wet en zijn uitvoeringsbesluiten. Van belang hierbij is het woord 'exclusief'. Dit duidt er immers op dat de raad opdrachten kan toevertrouwen aan het zonecollege. Niettemin geldt dat de zoneraad veeleer individuele uitvoeringsmaatregelen kan delegeren en zeker geen taken die hem typerend als raad werden toegewezen, bv. de goedkeuring van de begroting of de aanstelling van een secretaris, tenzij een regel zulks uitdrukkelijk toch zou toelaten.

De raad dient zo vaak te vergaderen als de zaken die tot zijn bevoegdheid behoren het vereisen en ten minste één keer per trimester. Hij wordt bijeengeroepen door het zonecollege, wat trouwens een verplichting is wanneer één derde van de raadsleden hierom vraagt. De wet op de civiele veiligheid bevat omstandige artikels over de werking van en stemming binnen de zoneraad. Niettemin is de raad verplicht een huishoudelijk reglement op te maken, waarin onder meer de voorwaarden van het recht van raadsleden om mondelinge en schriftelijke vragen te stellen kan worden uitgewerkt. Alle leden van de zoneraad beschikken over één stem, maar naar analogie met de politiezones heeft een lid voor de stemming over het opstellen van de begroting, de begrotingswijzigingen en de jaarrekeningen een gewogen stem in verhouding tot de dotatie van zijn of haar gemeente en desgevallend van de provincie. Evenwel anders dan bij de politie, kunnen de beslissingen van de zoneraad – in plaats van ze aan te plakken op de maatschappelijke zetel en de gemeentehuizen van de zone – ook bekend worden gemaakt via een website.

Het **zonecollege** van de hulpverleningszone is samengesteld uit leden die door de zoneraad onder diens leden worden gekozen. Bij staking van stemmen is er in een voorkeurvorgorde voorzien. Er is geen bovengrens, dus theoretisch zou de samenstelling tussen zoneraad en zonecollege identiek kunnen zijn, wat praktisch niet aangewezen lijkt. De samenstelling dient alleszins proportioneel te zijn, dat wil zeggen dat er rekening moet worden gehouden met de politieke evenredigheid in vergelijking met de zoneraad en met het gewicht van de verschillende gemeenten. Het college wijst zelf zijn voorzitter aan, die meteen ook voorzitter wordt van de zoneraad. Ook hier heeft de zonecommandant een raadgevende rol bij de vergaderingen en treedt de zonesecretaris op.

Het college is een uitvoerend orgaan en beschikt slechts over toegewezen bevoegdheden. De wet op de civiele veiligheid maakt onder meer melding van het beheer van de gebouwen en eigendommen van de zone, de controle op de boekhouding, het toezicht op het zonepersoneel en de vertegenwoordiging van de zone bij rechtsgedingen of het afsluiten van overeenkomsten waarbij de zone partij is. Dit laatste kan evenwel alleen na goedkeuring van de zoneraad. Zoals eerder gezegd, kan de zoneraad binnen bepaalde perken ook taken toevertrouwen aan het zonecollege. Het college kan op zijn beurt deze gedelegeerde taken niet verdere delegeren aan de zonecommandant. Subdelegatie is dus verboden. Wel kan het college krachtens de regelgeving op de boekhouding van de hulpverleningszones bv. zijn eigen bevoegdheid tot feitelijke vastlegging of om een bestelbon te viseren wanneer de betaling door een factuur gestaafd kan worden, delegeren aan de zonecommandant of een ander personeelslid.

Qua werking en wijze van stemmen in het zonecollege schetst de wet het kader. Verdere uitwerking gebeurt in het huishoudelijk reglement van het college, onder meer de dagen en uren van de vergaderingen. Anders dan principieel geldt bij de zoneraad, zijn de vergaderingen van het college niet openbaar. Een elektronische wijze van vergaderen zou hier dus kunnen.

Operationeel beheer

Elke hulpverleningszone staat volgens de wet onder de leiding van een **zonecommandant**. Hij is met andere woorden de verantwoordelijke inzake aansturing, organisatie en beheer als voor de verdeling van taken binnen de zone. Zo zal hij het operationeel organisatieschema moeten opstellen in overeenstemming met de minimale voorwaarden van de snelste adequate hulp, is hij betrokken bij het zonale meerjarenbeleidsplan en de jaarlijkse actieplannen, formuleert hij voorstellen inzake het personeelsplan... Kortom, de zonecommandant organiseert en geeft leiding op het terrein, zij het onder gezag van het zonecollege. Dit betekent dat bv. ingrijpende wijzigingen in de structuur en werking van de zone vooraf met het zonecollege moeten worden besproken. De functie van zonecommandant is een mandaatfunctie middels hernieuwbare termijnen van zes jaar.

Binnen iedere hulpverleningszone wordt ook een technische commissie opgericht, bestaande uit onder meer de officieren verantwoordelijk voor de diverse posten van de zone alsook de zonecommandant die het voorzitterschap waarneemt. Deze commissie wordt betrokken bij het opstellen van het

meerjarenbeleidsplan met inbegrip van het aankoopprogramma van materieel en uitrusting, en verstrekt tevens advies inzake de operationele organisatie van de zone op verzoek van de zonale bestuursorganen.

Personeel

De hulpverleningszone verzorgt als autonoom bestuur de aanwerving, benoeming en loopbaan van haar eigen personeel dat bestaat uit operationele en administratieve leden.

Hierbij dient beklemtoond dat het vroegere **brandweerpersoneel** met de opstart van de hulpverleningszones in 2015 naar deze zones is overgegaan. Beroepsbrandweerlieden en vrijwilligers zijn aldus operationeel personeel geworden van de zone waar hun oorspronkelijke gemeente deel van uitmaakt. Het vroegere administratief en technisch personeel van de openbare brandweerdiensten is administratief personeel van de zone geworden, met behoud van hun hoedanigheid als statutair of contractueel. De niet als brandweerman optredende ambulanciers en verpleegkundigen die voorheen tot dit administratief en technisch personeel hoorden, zijn thans ingedeeld bij het operationeel personeel, eveneens met behoud van hun vastbenoemde, vrijwillige of contractuele hoedanigheid. De overgangsbepalingen van de wet op de civiele veiligheid geven bovendien al deze overgedragen 'gemeentepersoneelsleden' de keuzemogelijkheid om onderworpen te blijven aan bepaalde vroegere wetten en reglementen die op hen van toepassing waren. Voor het operationeel personeel zijn dit bv. de geldelijke bepalingen en sociale voordelen als maaltijdcheques en fietsvergoeding die onder de verscheiden gemeentelijke grondreglementen golden. Worden zij echter achteraf benoemd, of maken ze een bevordering of mobiliteit dan zal het nieuwe zonale statuut van rechtswege op hen van toepassing zijn.

Wat dit laatste betreft, is er evenwel een groot verschil tussen operationele en administratieve personeelsleden. Het operationeel personeel kent de graden van brandweerman, korporaal, sergeant, adjudant, luitenant, kapitein, majoor en kolonel. Voor de reeds vermelde ambulanciers betreft het enkel hulpverlener-ambulancier en coördinator-ambulancier. Krachtens de wet op de civiele veiligheid komt het de federale regering toe om het administratief en geldelijk statuut van dit operationele zonepersoneel te bepalen, daarbij inbegrepen hun opleiding. Voor het administratief personeel daarentegen kan iedere zone zelf volledig vrij dit statuut vastleggen. In de praktijk hebben de hulpverleningszones zich vooral gebaseerd op de rechtspositieregeling

zoals die voor het gemeentepersoneel geldt. Het pleit hierbij bijzonder voor de drie Limburgse zones dat ze nagenoeg alle drie hetzelfde statuut voor het administratief personeel hebben vastgelegd.

Onze provincie telt momenteel 1.194 operationele brandweerlieden, waarvan 255 vastbenoemden en 949 vrijwilligers. Wat ambulanciers betreft, gaat het om 100 personen. In vergelijking met twintig jaar geleden is dit een stijging van het aantal operationele krachten met 45 %. Het cijfer van 50 administratieve personeelsleden binnen de hulpverleningszones moet wat worden genuanceerd. Het vroegere administratieve en technische kader van de gemeentelijke brandweerdiensten bevatte immers niet de zgn. overheadtaken zoals personeelsbeleid, financiën, groendienst... Deze taken werden door de overige gemeentediensten zonder meer voor hun brandweerkorps verricht. Thans dient de hulpverleningszone hiervoor zelf in te staan, wat sowieso tot een stijging van dit kader leidt.

En hiermee is de term ‘kader’ gevallen. De wet verplicht de zones tot het opstellen van een personeelsplan, rekening houdend met de criteria die de federale regering dienaangaande voor het operationeel personeel oplegt en die vooral slaan op het benodigde personeel voor de uitvoering van de operationele opdrachten inzake civiele veiligheid, waarbij de reële beschikbaarheid mee in aanmerking wordt genomen. Het komt uiteindelijk de zoneraad toe om – op voorstel van de zonecommandant – dit personeelsplan van het operationeel kader te bepalen. Deze beslissing is onderworpen aan het goedkeuringstoezicht van de gouverneur.

Tevens schrijven de wet op de civiele veiligheid en uitvoeringsbesluiten minimale administratieve en operationele functies voor waarover de zone moet beschikken om het beheer te kunnen verzekeren en om de in het meerjarenbeleidsplan gedefinieerde doelstellingen te bereiken. De zonecommandant zal bij het opstellen van het zonale organogram met deze functies moeten rekening houden.

Financiën

De ontvangsten en uitgaven van de hulpverleningszone worden gedaan door een bijzondere rekenplichtige. Teneinde zijn taak in onafhankelijkheid te kunnen uitoefenen, staat hij onder het gezag van het zonecollege dat hem onder bepaalde categorieën personen (o.a. financieel beheerders, bijzondere rekenplichtigen van politiezones, zelfs provinciale personeelsleden die voldoen

aan de voorwaarden om benoemd te worden tot financieel beheerder van gemeente) kan aanwijzen. Zijn vergoeding wordt door de zoneraad vastgesteld en kan geenszins hoger zijn dan 95 % van de mandaattoelage van de zonecommandant.

Verder heeft de hulpverleningszone een eigen begroting, boekhouding en jaarrekening.

De begroting wordt opgemaakt door het zonecollege en goedgekeurd door de zoneraad ten laatste in de loop van oktober, overeenkomstig de door de federale regering vastgestelde minimale begrotingsnormen. Zo zijn er een aantal verplichte uitgaven als de belastingen op de goederen van de zone, de wedden van het personeel, de pensioenen ten laste van de zone... Verdere federale normen zijn vastgelegd in het algemeen reglement op de boekhouding van de hulpverleningszones, waaronder een bepaald model waarin de begroting moet worden opgemaakt. Dit model verschilt van de Vlaamse BBC-regeling.

De **financiering** van de hulpverleningszone gebeurt in hoofdzaak door gemeentelijke dotaties, federale dotaties, eventuele provinciale dotaties en retributies voor bepaalde opdrachten. Luidens de wet vormen de gemeentelijke dotaties de sluitpost van de begroting. Met andere woorden, ingeval de andere financieringsbronnen ontoereikend zijn om de noodzakelijke uitgaven te dekken, wordt het tekort gedragen door de gemeenten die deel uitmaken van de zone. Deze gemeentelijke dotaties worden jaarlijks door de zoneraad vastgelegd op basis van een akkoord tussen de verschillende betrokken gemeenteraden. Bij ontstentenis van dergelijk akkoord zal de gouverneur de dotaties voor het komende jaar moeten vaststellen, rekening houdend met een aantal wettelijke criteria zoals bevolking, kadastraal inkomen, risico's, gemiddelde interventietijden en de financiële draagkracht van de gemeente. In Limburg heeft mijn ambt dit reeds herhaaldelijk moeten doen voor de zone Zuid-West.

Er werd steevast beweerd dat de federale overheid de helft van de kosten van de brandweershervorming zou dragen, zodat men tot een 50/50 verhouding met de steden en gemeenten zou komen, maar vooralsnog blijft dit dode letter en dragen de gemeenten het leeuwendeel. Als men de begrotingen 2017 van de Limburgse zones bekijkt, hebben zij een totaal van 47.491.414,61 euro aan uitgaven in de gewone dienst (werking) en 10.003.600 euro in de buitengewone dienst (investeringen). Hiertegenover staan slechts 12.238.166,72 euro aan federale dotaties. Liefst 33.550.195,01 euro of 61% wordt gedragen door de gemeenten. Dit betekent een stijging van bijna 20 % in vergelijking met het

systeem van bijdragen aan de gewestelijke groepscentra en eigen kosten van de C-korpsen als men hierbij het gemiddelde over de jaren 2008-2014 – zijnde de jaren dat de nieuwe wet op de civiele veiligheid reeds van toepassing was – aanhoudt. Beide systemen vallen echter moeilijk te vergelijken, niet het minst wegens overhead en inmiddels gewijzigde operationele en administratieve verplichtingen. Niettemin geeft het een indicatie dat de meerwaarde van de brandweershervorming vooralsnog eerder te zoeken is in operationele domeinen dan in financiële schaalvoordelen.

Rol van de gouverneur

De rol van de gouverneur in dit nieuwe brandweerlandschap is onlosmakelijk verbonden met de impact van de hertekende regelgeving.

Waar de brandweer voorheen door een complexe verzameling aan regels van verschillende overheden werd beheerst, is er thans een zekere vereenvoudiging en duidelijkheid geschapen, vooral waar het de organisatie en kerntaken van de brandweerdienst aanbelangt. Door het bestuurlijk en personeel loskoppelen van de brandweerfunctie van de gemeente, werd de Gewestelijke regelgever immers dienaangaande praktisch uitgeschakeld en zijn het eigenlijk de federale wet op de civiele veiligheid en zijn uitvoeringsbesluiten die een vrij gedetailleerd regelgevend kader bieden dat voor alle zones zonder onderscheid geldt. De vroegere toestand met onderling verschillende X, Y, Z en C-brandweerkorpsen en gemeentelijke grondreglementen indachtig, zijn de afwijkingen op dit kader beperkt gehouden. De grootste vrijheid voor de hulpverleningszones betreft misschien de mogelijkheid om het administratief en geldelijk statuut voor hun administratief personeel zelf te bepalen. Voor het overige gelden er dus federale normen, de ene al dieper uitgewerkt (bv. het statuut van het operationeel personeel, de criteria voor de operationele personeelsformatie of het model van de boekhouding) als de andere (bv. de werking van het zonecollege die middels huishoudelijk reglement moet worden geconcretiseerd of het zonale organogram waarvoor van hogerhand slechts minimale functies en diensten zijn bepaald).

Kan men dan spreken van een ware **brandweercodex**, een alomvattende en gecoördineerde brandweerwet? Ik denk het niet. Wie de webpagina van de algemene directie Civiele Veiligheid van de FOD Binnenlandse Zaken opent en het nog immer indrukwekkende volume aan toepasselijke federale regelgeving op de hulpverleningszones aanschouwt, kan dit antwoord wellicht beamen. Bovendien blijven de Gewesten en gemeenten, elk op hun voorbehouden

terreinen (bv. milieu, ruimtelijke ordening, bestuurlijke politiezorg, ...), bevoegd om brandweeroptredens te verordonneren, aan te raden, kortom te regelen. Niettemin is de wet van 15 mei 2007 op de civiele veiligheid een stap in de goede richting.

Deze toegenomen federale invloed op de organisatie van de brandweerdiensten heeft ook gevolgen voor de rol van de **gouverneur**. Zo stelt de wet een – zeker in vergelijking met de toestand onder de wet van 1963 – uitgebreid federaal specifiek toezicht in, waarbij alle beslissingen van de organen van de hulpverleningszone aan een legaliteitscontrole worden onderworpen. Dit wil zeggen dat wordt nagegaan of de bepalingen van de wet op civiele veiligheid of genomen krachtens deze wet al dan niet zijn geschonden en zo ja, dienen te worden geschorst. Bovendien zijn bepaalde beslissingen onderworpen aan voorafgaande goedkeuring door de gouverneur vooraleer ze uitvoerbaar zijn. Het betreft het personeelsplan van het operationeel personeel, de begroting en begrotingswijzigingen, de gemeentelijke dotaties, de rekening en een schuldverschikking. Daarnaast kan de gouverneur ook bemiddelend optreden bv. bij de goedkeuring van het gemeentelijke luik van de meerjarenbeleidsplannen of kan hij zelfs in de plaats van de zone treden, met name bij dwangtoezicht of bij het vaststellen van de bedragen van de gemeentelijke dotaties zo men er onderling niet uitgeraakt.

Naast dit federale toezicht blijft de gouverneur als gewestelijk regeringscommissaris vooralsnog ook bevoegd voor het gewone bestuurlijk toezicht. De legaliteitscontrole houdt hier uiteraard een toetsing in aan andere normen dan degene die betrekking hebben op de organisatie en werking van de zones als dusdanig. Voorbeelden zijn de wetgeving inzake overheidsopdrachten en de motivering van bestuurshandelingen. Dit gewone, gewestelijk toezicht vermag eveneens over te gaan tot een opportuniteitscontrole, waarbij de overeenstemming van de betreffende zonale bestuurshandeling met het algemeen belang wordt nagegaan.

De brandweer doet het goed bij de bevolking. Het vertrouwen in de brandweer is zeer groot. En dat moet zo blijven. Toch mogen we niet blind zijn voor een aantal ontwikkelingen die de dienstverlening van de brandweer onder druk kunnen zetten.

Elk jaar ondervinden de hulpverleningszones meer en meer moeite om nieuwe **vrijwillige brandweermannen** aan te trekken. Eigenlijk is de term 'vrijwilliger' achterhaald en hanteren we beter de omschrijving 'semi- professionele'. De

hulpverleningszone legt namelijk veel druk op het (sociale) leven van de brandweerman: een groot aantal uren basisopleidingen, hoog aantal jaarlijks te behalen uren permanente en voortgezette vorming, minima betreffende aanwezigheid op vergaderingen, minimale beschikbaarheid ten dienste van de bevolking, fysieke paraatheid... Dit lijkt evident voor een professioneel brandweerman maar de vrijwilliger ervaart dit anders. Gelukkig is er o.a. het systeem van het educatief verlof, maar dit is onvoldoende. De vrijwilliger moet nog meer ondersteund worden, moet veel meer geapprecieerd worden door de bevolking, werkgever, ... voor zijn/haar inzet ten dienste van de samenleving. De werkgevers van onze vrijwilligers zouden nog meer en beter ondersteund moeten worden zodat de werkgevers het in dienst hebben van een vrijwilliger meer ervaren als een voordeel dan als een nadeel zoals dat nu vaak het geval is. Het aanwerven van vrijwillige officieren is zeker problematisch. Indien er geen ommekeer komt, zal de functie van vrijwillig officier in de toekomst niet meer bestaan.

Het concept van **voortgezette vorming** is zeker een pluspunt: op die manier wordt ervoor gezorgd dat elke brandweerman (van basiskader tot hoger kader) binnen de provincie een gelijkaardige heropfrissing van zijn/haar kennis en kunde krijgt. Zo wordt iedereen op dezelfde lijn gezet. Voordeel is ook dat de brandweermensen hier in Limburg in het PLOT terecht kunnen voor hun opleidingen en vormingen.

De hervorming van de dringende **geneeskundige hulpverlening** is nog steeds een groot vraagteken voor de hulpverleningszones. Zullen er ziekenwagens verdwijnen en zo ja, welke? Wat is de impact hiervan op de dienstverlening? Hoeveel subsidie zullen de hulpverleningszones nog ontvangen? Dit zal ongetwijfeld een impact hebben op het budget van de hulpverleningszones en dus ook op de begroting van de gemeenten.

Een **noodoproep** adequaat registreren en hier alert op reageren door snel de vereiste hulp uit te sturen is de hoeksteen van de dringende hulpverlening. 112 is het inmiddels gekende Europese noodnummer voor ambulance, brandweer of politie. De 112-oproepen in België komen binnen op het hulpcentrum 100. Vragen voor brandweer en/of medische hulp worden in Limburg rechtstreeks afgehandeld door het HC 100 in de Willekensmolenstraat in Hasselt. Vragen om politionele hulp worden doorgeschakeld naar de 101 op de Luikersteenweg in Hasselt.

In 2018 verhuist het HC100 -112 naar de nieuwe brandweerkazerne in Hasselt. Ook de 101 verhuist naar deze brandweerkazerne. Deze verhuis en integratie zou een nieuwe start moeten betekenen. Maar dan moeten de randvoorwaarden voor een geslaagde migratie en integratie wel voorhanden zijn.

Het huidige hulpcentrum 100 -112 kampt reeds geruime tijd met technische tekortkomingen en personeelstekort. De technische problemen van een verouderde installatie zouden met de verhuis en met een nieuwe installatie met een meer up-to-date technologie van de baan moeten zijn. Hopelijk krijgt ook de personeelsproblematiek een oplossing en worden er bijkomende operatoren en calltakers aangeworven.

De invoering van het nummer 1722 voor niet-levensbedreigende omstandigheden is een zeer goed initiatief. Maar met de huidige personeelsproblematiek is de vrees reëel dat hiermee het noodnummer 112 niet ontlast zal worden. Oproepen op het nummer 1722 dat geactiveerd wordt bij extreme weersituaties zoals onweer of intense regen worden immers ook door het onderbezette 112 afgehandeld.

Het samenbrengen van de 100 en 101 op één locatie heeft ontegensprekelijk voordelen. Helaas wordt ook de geïntegreerde werking van beide diensten gehypothekeerd. In het kader van deze verhuis wenste de federale overheid in 2016 een co-housingovereenkomst op te stellen voor alle sites waar 100 en 101 samen zijn gehuisvest. Deze overeenkomst is er echter nog steeds niet. Dit impliceert dat in 2018 in Limburg 100 en 101 op één werkvloer zullen zitten zonder goede afspraken.

Voor mij blijft het uitzonderlijk belangrijk dat de drie hulpverleningszones goed blijven samenwerken. Ondanks tal van goede voorbeelden van samenwerking mag het niet zo zijn dat ze in hun werking veel van mekaar gaan afwijken. Waarmee ik niet wil zeggen dat ze altijd alles hetzelfde moeten doen, maar maximale afstemming in een kleine provincie als Limburg is een minimum.

Noodplanning en crisisbeheer

Een passagierstrein komende uit de richting van Hasselt passeert het station van Tongeren aan een snelheid van 120km/u. Tussen het station en het depot van de Lijn ontspoord de trein omwille van een grondverzakking. De trein

ontspoort en belandt grotendeels naast de sporen. De grondverzakking legt bovendien een bom uit WO I bloot. De hulpverlening komt op gang zowel op het terrein als in de gemeentelijke crisiscel. Omwille van de grootte van de ramp en de inzet van een veelheid van middelen wordt er opgeschaald van de gemeentelijke – naar de provinciale fase van het rampenplan en komt de coördinatie in handen van de gouverneur...

Gelukkig was dit geen realiteit maar het scenario van de provinciale rampoefening Epsilon Tungri die in 2016 door de Dienst Noodplanning en crisisbeheer van de gouverneur georganiseerd werd. Dit scenario toont wel aan hoe belangrijk het is om goed voorbereid te zijn op een onvoorziene gebeurtenis om – als het zich toch voordoet – snel te kunnen reageren en ervoor te zorgen dat de gevolgen beperkt blijven.

Noodplanning en crisisbeheer: een korte leidraad

Via een multidisciplinaire aanpak mogelijke risico's identificeren, nood- en interventieplannen opstellen, deze plannen inoefenen en waar nodig aanpassen en verbeteren om in geval van crisis of noodsituatie samen met onze partners deze situatie te bemeesteren is de core business van de dienst Noodplanning en Crisisbeheer.

Het identificeren van deze risico's is een eerste stap in de ontwikkeling van een adequate noodplanning. Binnen de provincie Limburg richten we ons hoofdzakelijk op volgende risico's: bos- en natuurgebieden, elektriciteit, evenementen, luchtvaartongevallen, Maas, nucleaire ongevallen, overstromingen en wateroverlast, pijpleidingen, scheepvaartongevallen, Seveso-bedrijven, spoorincidenten en terrorisme. Uiteraard bekijken we ook de risico's die zich buiten onze provincie bevinden, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor Limburg.

Om hoofd te bieden aan de verschillende risico's en noodsituaties binnen Limburg, worden er nood- en interventieplannen opgesteld. In het Algemeen Nood- en Interventieplan (ANIP) lees je algemene richtlijnen en informatie die nodig zijn voor het beheer van de meest voorkomende noodsituaties. Het ANIP bevat o.a. een contactlijst van alle partners, procedures over alarmering van diensten en bevolking, details over de mogelijk opvang en huisvesting van slachtoffers... Kortom, hierin wordt duidelijk wie welke taken opneemt tijdens een crisissituatie. Elke provincie en gemeente is verplicht een ANIP uit te

werken. Naast het Algemeen Nood- en Interventieplan richten we ons ook op de risico's die bepaald worden door de risicoanalyse. Voor deze risico's stellen we een Bijzonder Nood- en Interventieplan (BNIP) op. Een BNIP laat toe dieper in te gaan op een specifiek risico met duidelijke afspraken over o.a. de preventie en aanpak van de noodsituatie en de beschermingsmaatregelen van personen en goederen.

Een nood- en interventieplan werkt enkel efficiënt als je ermee aan de slag gaat. Vandaar het belang van oefeningen. Oefeningen worden regelmatig georganiseerd om de gemeentebesturen, hulpverleningsdiensten en andere partners vertrouwd te maken met de procedures, processen en plannen en om de samenwerking tussen de verschillende partners zo sterk mogelijk te maken. Door te oefenen kunnen de plannen waar nodig geëvalueerd en bijgestuurd worden zodat de plannen up-to-date blijven.

Doet er zich toch een noodsituatie voor? Dan gaan we over in modus 'crisisbeheer'. Overleg en samenwerking met de verschillende partners is cruciaal.

Meestal bouwt een noodsituatie zich gradueel op. De interventiediensten ontvangen een noodoproep en gaan ter plaatse. Indien ze merken dat de omvang groter is dan een dagelijks ongeluk, kunnen ze de noodprocedures opstarten over de volgende stappen. De ingeoeffende nood- en interventieplannen bevatten richtlijnen en procedures die geactiveerd worden waar nodig. Een efficiënte aanpak van een noodsituatie behelst een doorgedreven samenwerking waarbij iedereen zich concentreert op een omschreven opdracht. Deze opdrachten worden onderverdeeld in 5 disciplines: brandweer, medische component, politie, logistiek en communicatie. Elk van deze disciplines moet een monodisciplinair interventieplan opstellen waarin o.a. de afspraken rond de alarmering en opstart, taakverdeling, communicatie voor zijn discipline staan omschreven.

Tijdens een noodsituatie organiseren de 5 disciplines zich in twee organen. Enerzijds richt men op het terrein een commandopost-operaties (CP-Ops) op die zich buigt over de operationele beslissingen. Anderzijds zijn de verschillende disciplines genoodzaakt om beleidsmatige knopen door te hakken. Hiervoor richt men een coördinatiecomité (CC) op. Het CC bevindt zich vaak in het gemeente- of provinciehuis. De beleidscoördinatie kan op 3 niveaus gebeuren, zogenaamde fases: de gemeentelijke fase, de provinciale fase en de federale fase.

De burgemeester staat in voor de beleidscoördinatie in de gemeentelijke fase, als gouverneur sta ik in voor de beleidscoördinatie in de provinciale fase.

Ook burgers kunnen actief meewerken aan een veilige leefomgeving. Dit kan door zich te informeren, over de risico's die in hun omgeving kunnen plaatsvinden en door te weten wat te doen indien dit gebeurt. Op de website www.risico-info.be vind je een woordje uitleg bij de meest voorkomende risico's. Je leest er tevens hoe je je het best kan voorbereiden.

Limburgse accenten

Veiligheid staat of valt met een doorgedreven oefenbeleid. Voor de veiligheidsdiensten maar ook voor de lokale en provinciale overheden. Als gouverneur ben ik daarom een groot pleitbezorger voor een doorgedreven mono- en multidisciplinair oefenbeleid zodat we goed voorbereid zijn in geval van inzet. Vandaar dat het hoofdaccent van de werking van de dienst noodplanning op oefenen ligt. Dit jaar is het reeds het derde jaar op rij dat de dienst noodplanning en crisisbeheer in de Limburgse gemeenten een tafeloefening organiseert voor de gemeentelijke veiligheidscel. Daarnaast worden er verschillende Seveso-oefeningen gehouden en om de 2 jaar wordt er een grootschalige provinciale terreinoefening met inzet van een 200-tal deelnemers opgezet. Tongeren was in 2016 'gaststad' van deze provinciale rampenoefening waarbij een treinramp werd geënceneerd. In 2018 staat deze terreinoefening in het teken van Seveso.

Zeer veel aandacht gaat er dit jaar naar opleidingen rond crisiscommunicatie, de alarmeringtool 'Be-Alert' en het crisisportaal ICMS (Incident & Crisis Management System – het nieuwe nationaal digitaal platform voor noodplanning en crisisbeheer). Een snelle, duidelijke, op elkaar afgestemde en continue communicatie naar alle doelgroepen is immers cruciaal in een efficiënte crisisaanpak. Eind dit jaar wordt met de 'Burgermeestergame' een virtuele crisis- oefentool voor burgemeesters ter beschikking gesteld van de Limburgse burgemeesters. Als spel in de gemeentelijke crisiscel moeten burgemeesters de principes van noodplanning en crisisbeheer in de vingers hebben en dit vereist opnieuw oefening. De 'burgemeestergame', een online dilemmaspel, wil de burgemeester beter voorbereiden op een noodsituatie.

De dienst Noodplanning en Crisisbeheer ondersteunt daarenboven graag gemeentelijke en zonale initiatieven en oefeningen en zet volop in op

samenwerking. Want samenwerking tussen de verschillende disciplines en partners is bepalend voor een succesvol noodplanning en crisisbeheer.

Vanzelfsprekend bepaalt de actualiteit de focus van noodplanning. Waar in 2014 en 2015 de nadruk lag op de coördinatie in functie van een mogelijk stroomtekort in de winter, bepaalde in 2016 en 2017 de terreurdreiging heel sterk de werking rond noodplanning. Als provincie hebben we hier ook op ingezet. Zo was Limburg de eerste provincie met een goedgekeurd BNIP terrorisme.

Aanslagen Zaventem en Maalbeek

Na de aanslagen van Zaventem en Maalbeek werd er een parlementaire onderzoekscommissie opgericht. Deze commissie lichtte de hulpverlening en de veiligheidsarchitectuur door. Dit resulteerde in een 500 bladzijden dik rapport met conclusies en aanbevelingen. Concreet botste de onderzoekscommissie op 'bepaalde disfuncties' in de veiligheidsketen waardoor kansen gemist zijn in aanloop naar de aanslagen. De commissieleden wijten de problemen met name aan een gebrek aan capaciteit en middelen of aan een inefficiënte inzet ervan, gebrekkige samenwerking en informatie-uitwisseling, inefficiënte procedures en regels, beperkte internationale samenwerking en het ontbreken van een integrale aanpak. 'België is geen 'failed state', maar er zit wel zand in de machine' om de woorden van Patrick Dewael voorzitter van de onderzoekscommissie te citeren.

Als gouverneur wil ik deze uitspraak onderschrijven. Het is nu tijd om te onderzoeken wat er precies moet gebeuren zodat alles in de toekomst geolied kan verlopen. Zijn er misschien teveel regels en moet alles niet eenvoudiger? Moet er niet meer naar de geest dan naar de letter van de wet gewerkt worden.

Net als de onderzoekscommissie ben ik ervan overtuigd dat er meer geoefend moet worden. Alle ANIP en BNIP jaarlijks multidisciplinair oefenen is echter geen haalbare kaart, noch voor de provincies, noch voor de gemeenten, noch voor de disciplines. De aandacht hoeft daarbij ook niet naar één specifiek risico te gaan, terreur bijvoorbeeld, maar naar het inoefenen van processen en procedures, van duidelijke algemene regels, met de nodige ruimte voor flexibiliteit en gezond verstand.

Slot

In deze rede ligt de nadruk hoofdzakelijk op de werking van de overheid: politie, brandweerdiensten en noodplanning en crisisbeheer. Maar veiligheid is niet louter en alleen de taak van de overheid. Veiligheid is ieders verantwoordelijkheid. Elke Limburger moet hiertoe bijdragen en moet aangezet worden om hieraan mee te werken. Vandaar dat de overheid de burgers enerzijds moet sensibiliseren om zich voor te bereiden op eventuele noodsituaties. Anderzijds moet de bevolking betrokken worden in de veiligheidsketen. De buurtinformatienetwerken in de vorm van BIN's of WhatsApp groepen zijn hier een mooi voorbeeld van.

Besluiten wil ik met het verontrustend fenomeen van toenemende agressie – verbaal of fysiek – ten opzichte van hulpverleners. Een fenomeen dat verruimd kan worden tot agressie ten opzichte van overheidspersoneel, specifiek loketbedienden. Hulpdiensten zullen bij een noodsituatie of onveiligheidssituatie van welke aard ook er alles aan doen om zo goed mogelijk in te grijpen en te helpen. Natuurlijk moet dit op een correcte manier gebeuren. Het is dan ook niet meer dan logisch dat er van slachtoffers, verwanten, omstaanders, ... respect verwacht mag worden voor de inspanningen van de hulpverleners. Als dit evenwicht verbroken wordt, ontstaat een fundamenteel probleem. Zover mogen we het echter niet laten komen. Wij moeten alles op alles zetten. Als sensibilisering hier niet helpt dan is enkel nog een streng optreden gewettigd.

Colofon

Een uitgave van

Herman Reynders, gouverneur

Tekst en eindredactie

Ronald Hoebers

Michel Carlier

Caroline Lambrechts

Koen Vanwinckelen

Joke Claesen

Grafisch ontwerp & typografie

Dion Boodts – Grafische Producties,
Informatie en Communicatie, provincie Limburg

Fotografie

Robin Reynders – Grafische Producties,
Informatie en Communicatie, provincie Limburg,
PZ Ginkelom-Nieuwerkerken-Sint-Truiden (p.6),
Peter Paesen (p.11, onder), Tricolor (p.12, boven)

Druk

Drukkerij Chapo – Hasselt

Papier

Olin Smooth High White, 120 gr. & 250 gr.

Lettertypes

Le Monde Livre, Le Monde Sans

Oplage

300 ex.

D/2017/5.857/032

LIMBURG

www.limburg.be/beleidsverklaringen

